

Lieta Nr. A43013114
SKA-1294/2016

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2016.gada 8.augustā

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnešu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnesis J.Neimanis

tiesnese Dz.Amerika

tiesnese J.Briede

rīcības sēdē izskatīja SIA „RCI Gulbene” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 17.maija spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc SIA „RCI Gulbene” pieteikuma par Konkurences padomes 2014.gada 24.oktobra lēmuma Nr.E02-55 (prot. Nr.54, 2.§) atcelšanu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2014.gada 24.oktobra lēmumu Nr.E02-55 (prot. Nr.54, 2.§) konstatēts Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpums pieteicējas SIA „RCI Gulbene” un SIA „ ” darbībās un pieteicējai uzlikts naudas sods 125 001,32 *euro* apmērā. Iestāde konstatēja, ka lēmuma adresāti kā neatkarīgi tirgus dalībnieki ir piedalījušies iepirkumu procedūrās, saskaņojot savas darbības.

[2] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par administratīvā akta atcelšanu daļā, kas skar pieteicējas tiesības.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2016.gada 17.maija spriedumu pieteikumu noraidīja.

[4] Pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa neievēroja Administratīvā procesa likuma 37.panta pirmās daļas otro punktu un 14.¹pantu. Lēmuma pieņemšanā piedalījās un balsoja „par” padomes loceklis „...”, kurš nebija objektīvs. To pierāda tas, ka viņš piedalījās lietas ierosināšanā, parakstīja iesniegumu tiesai par izmeklēšanas darbību veikšanu pie SIA „...” un pieņēma lēmumu par pierādījumu pievienošanu lietai. Taču tiesa atzina, ka SIA „...” piemērotais naudas soda samazinājums ir bijis nepareizs. Tas pierāda, ka „...” bija neobjektīvs, savukārt tiesa to neievēroja un būtiski pārkāpa procesuālo tiesību normu.

[4.2] Tiesa nav piemērojusi procesuālo vienlīdzības principu, vērtējot pieteicējai noteiktā naudas soda apmēra pamatotību. Lai arī tiesa atzina, ka SIA „...” piemērotais naudas soda samazinājums pilnā apmērā ir nepareizs, tomēr tiesa nepārskatīja pieteicējai piemēroto naudas sodu par to pašu pārkāpumu. Pieteicējai ir jāmaksā naudas sods, kas ietekmē tās konkurētspēju. Savukārt SIA „...”, kas arī ir aizliegtas karteļa vienošanās dalībniece, naudas sods nav jāmaksā. Secīgi, valsts nepamatoti rada priekšrocības personai, kura ir vainojama tāda paša pārkāpuma izdarīšanā. Savukārt vainas par dalību karteļa vienošanās konstatācija kombinācijā ar piemērotu naudas sodu rada ierobežojumus dalībai publiskajos iepirkumos. Līdz ar to arī prettiesiska naudas soda atbrīvojuma piemērošanas rezultātā SIA „...” nepamatoti netiek piemērots vēl viens ierobežojums, kas atkal SIA „...” nostāda konkurences ziņā labākā stāvoklī nekā pieteicēju. Valsts pienākums ir nepieļaut šāda veida diskrimināciju. Interpretējot pieteicējas tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi, tiesa nepamatoti atsaukusies uz nepareizu tiesu praksi.

[4.3] Tiesa nav veikusi pierādījumu pārbaudi, bet ir piešķirusi iecietības programmas ietvaros iegūtiem pierādījumiem, nepārbaudot tos, tādu ticamību pakāpi, kas pēc būtības liedz apšaubīt šos pierādījumus kopumā. Tiesa nav pievērsusi vērību tam, ka starp pierādījumiem, kas iegūti apmeklējuma laikā, un SIA „...” liecībām nepastāv tāda saikne, kas pilnībā izslēdz iespēju sniegt nepatiesas ziņas. SIA „...” vai nu zināja, ka tādus pierādījumus padome nevarēs iegūt, vai tai bija pamats paļauties, ka padome neiegūs pierādījumus, kas apšaubītu SIA „...” liecību ticamību. SIA „...” liecina par savu lomu pārkāpumā, ko neviens no padomes apmeklējuma laikā iegūtajiem un vēlāk iegūtajiem pierādījumiem neapstiprina. Secīgi SIA „...” nepastāv risks, ka tās liecību ticamību var pārbaudīt ar apmeklējuma laikā

iegūtajiem pierādījumiem. Fakts, ka SIA „ ” pretēji normatīvajiem aktiem tika faktiski piemērots atbrīvojums no naudas soda, ļauj apšaubīt padomes un SIA „ ” patiesos sadarbības nosacījumus iecietības programmas ietvaros. Tiesa nav pierādījusi padomes lēmumā konstatētos pierādījumus un faktiski atzinusi, ka pieteicējas vaina tiek konstatēta uz pieņēmumiem, nevis konkrētiem apsvērumiem par konstatētu rīcību un apstākļiem. Pieteicēja nav norādījusi uz SIA „ ” iespējamu e-pasta sūtījumu falsifikāciju, līdz ar to šāds tiesas arguments, lai arī šķietami ir pārliecinošs, taču neattiecas uz pieteikumā iztikto kritiku. Pieteicējas loma pārkāpumā ir konstatēta, tikai balstoties uz SIA „ ” liecībām, piešķirot tām lielāku ticamību un neveicot to pārbaudi. SIA „ ” liecības par pieteicējas lomu neapstiprina neviens dokuments, kas iegūts apmeklējuma laikā pie SIA „ ” vai vēlāk lietas izmeklēšanas laikā. Vienlaikus tiesa pilnībā ir ignorējusi pieteicējas liecības attiecībā uz sadarbības formu un komunikācijas iemesliem. Tiesa pārkāpa Administratīvā procesa likuma 154.panta trešo daļu, jo, pirmkārt, noraidījusi pierādījumus, otrkārt, pretēji tiesību normās noteiktajam, nav sniegusi skaidrojumu, kādēļ tās ieskatā fakts par prettiesisku procesuālo darbību veikšanu nav atzīstams par nepierādītu, kādēļ iesniegtie pierādījumi nav pietiekami konkrētā fakta pamatošanai.

[4.4] Tiesa nepamatoti norāda, ka pieteicēja nav pietiekami objektīvi pamatojusi, ka padomes 2014.gada 17.februāra lēmumā Nr.11 par lietas izpētes izbeigšanu un aplūkojamā lēmumā ir identiski faktiskie un līgumiskie apstākļi, vērtējot ģenerāluzņēmuma un apakšuzņēmuma informācijas apmaiņu ar nolūku piedalīties konkursā. Taču, pat ja pieteicējas argumentācija attiecībā uz padomes lēmumu citā lietā, kas skar pašu pieteicēju, nav pietiekama, tiesai bija pienākums, ņemot vērā objektīvās izmeklēšanas principu, pašai noskaidrot pieteicējas norādītās padomes prakses saistību ar konkrētiem lietas apstākļiem. Jo īpaši tādēļ, ka pieteicēja atsauca uz padomes lēmumu, kas skar pieteicēju. Tiesai bija pienākums šaubu gadījumā no padomes iegūt vismaz skaidrojumu par 2014.gada 17.februāra lēmuma Nr.11 par lietas izpētes izbeigšanu lietas apstākļiem, lai izslēgtu jebkādas bažas par to, ka šajā lietā un analizējamā lēmumā aizdomas par aizliegtu vienošanos skar pieteicēju. Neskatoties uz to, ka pieteicēja norādīja uz identiskiem lietas apstākļiem, tiesa noraidīja pieteicējas argumentus par procesuālo vienlīdzību identiskās situācijās, tāpēc tiesa ir pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu.

[4.5] Tiesa nepareizi interpretēja Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu, secinot, ka pieteicējai nekādos apstākļos nebija tiesību gatavot ģenerāluzņēmēja SIA „ ” piedāvājumu un sniegt informāciju par tā kā apakšuzņēmēja piedāvājuma nosacījumiem. No izņemtās elektroniskās sarakstes starp pieteicēju un tās darbiniekiem un tās saistītajiem uzņēmumiem izriet, ka pieteicējai bija nodoms vienlaikus piedalīties Sveķu

iepirkumā gan kā apakšuzņēmējai, gan ar patstāvīgu piedāvājumu. Taču pieteicējas vienpersonisks nodoms šādā veidā realizēt savas ekonomiskās intereses pieteicējai zināmu un saprotamu apsvērumu dēļ, pat, ja tiesai tie neliekas loģiski, nerada, pretēji tiesas izdarītajai tiesību normas interpretācijai, saskaņotas darbības sastāva pazīmes Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta izpratnē.

[4.6] Tiesai bija jāizvērtē arī tiešie pierādījumi un iepirkumu organizētāju liecības, kas pierāda, ka iepirkums ir ticis organizēts korekti. Turpretim tiesa ir piešķirusi lielāku ticamību personas liecībai, kura ir saņēmusi prettiesisku atbrīvojumu no naudas soda apšaubāmas sadarbības ar padomi ietvaros, nekā dokumentāriem pierādījumiem ar juridisku spēku. Tiesa nav skaidrojusi, kādēļ, tās ieskatā, viens dokuments nepierāda iepirkuma procedūra norisi (iepirkuma dokumentācija par piedāvājumu iesniegšanas termiņu un lēmumu pieņemšanu), savukārt cits tās pašas personas sagatavots dokuments pierāda iepirkuma procedūras norisi. Nav sniegts nekāds skaidrojums vai pierādījumi tam, ka dokumentārie pierādījumi nav ticami – ir viltoti. Tiesa nav sniegusi skaidrojumu, kādēļ, tās ieskatā, lielāka vērība ir piešķirama it kā aizliegtas vienošanās dalībnieka liecībām, nekā tās personas liecībām, kurai padomes ieskatā ir nodarīts kaitējums konkurences kropļojuma rezultātā. Līdz ar to konkrētajā gadījumā ir pretruna starp tiešajiem pierādījumiem, kas pierāda juridisku faktu, un netiešajiem pierādījumiem, pastāv pretruna starp dažādu personu liecībām. Tiesas viedoklis par pierādījumu kopuma pietiekamību nav pamatots, secīgi nav pierādīts, ka komunikācija starp pieteicēju un SIA „ ” objektīvi varēja ietekmēt konkurenci iepirkumos.

[4.7] Tiesa nav tiesīga noraidīt noteiktus pierādījumus (dokumentus par iepirkuma procedūras norisi un iepirkumu organizētāju liecības) tikai tādēļ, ka pieteicēja nevar izskaidrot citus lietā esošos pierādījumus (elektronisko saraksti). Pieteicējai nav jāpierāda tas, ka tā nav vainīga vai ka tā nav veikusi prettiesiskas darbības. Iestādei un tiesai ir pienākums pierādīt privātpersonas vainu, vērtējot visus pierādījumus kopsakarā, t.sk. tos, kas neliecina par privātpersonas vainu. Iesniedzēja ir izmantojusi likumā noteiktās tiesības un sniegusi pierādījumus par tās nevainīgumu. Šie pierādījumi ir nepamatoti noraidīti. Ja tomēr iegūtie pierādījumi šķiet pietiekami tam, lai konstatētu, ka tika pieļauta iespēja piedāvājumu iesniegt pēc noteiktā termiņa, tad neizpildās cits Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpuma sastāva elements. Situācijā, ja iepirkuma organizētājs veic aktīvas darbības konkurences mazināšanai (nevis tikai pastāv aizdomas par tā negodprātīgo rīcību, kā citētajā tiesu praksē), konkurences deformēšana jau ir notikusi, t.i., pirms pieteicēja varēja uzsākt vai uzsāka veikt savas darbības. Secīgi konstatētās darbības ne pēc mērķa, ne sekām nav vērstas uz konkurences mazināšanu, jo tā jau ir izslēgta.

[4.8] Pieteicēja neuzskata, ka lietas ietvaros padome ir kompetenta vērtēt iepirkumu organizētāju atbildību. Taču, ja padome un tiesa uzskata, ka tās argumentācijai ir nozīmīgs juridisks fakts – iepirkumu organizētāja veiktas darbības, kas pārkāpj iepirkuma procedūru -, šāds fakts pirms tā izmantošanas argumentācijā ir jākonstatē likumā noteiktajā kārtībā kompetentai iestādei, kas atbild par iepirkuma procedūras ievērošanas uzraudzību. Līdz ar to argumentācijā ir izmantoti apsvērumi, kas izdarīti uz pieņēmumiem, lai gan konkrētajā gadījumā ir nepieciešams likumā noteiktā kārtībā vispirms to pierādīt.

[4.9] Pieteicēja lūdz izskatīt lietu mutvārdu procesā un uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālos jautājumus:

1) Vai tirgus dalībniekam, par kura dalību aizliegtā vienošanās pastāv aizdomas, ir tiesības prasīt vērtēt pierādījumus, kas iegūti pie cita tirgus dalībnieka, par kura dalību tajā pašā aizliegtā vienošanā pastāv aizdomas, pieļaujamību, ja šie pierādījumi tiek izmantoti tā vainas un atbildības konstatācijai?

2) Kādi kritēriji nosaka, ka argumenti par pierādījumu, kas iegūti pie cita tirgus dalībnieka, pirmajā jautājumā minētajā gadījumā, pieļaujamību ir atzīstami par būtiskiem – tādiem, kas ietekmē lēmuma tiesiskumu, ņemot vērā to, ka iestādei ir aizliegts iegūt pierādījumus, pārkāpjot tā dēvēto “maksājerēšanas principa” aizliegumu?

Motīvu daļa

[5] Tiesnešu kolēģijai nav šaubu par tiesas sprieduma tiesiskumu, un tās nerada arī kasācijas sūdzības argumenti.

[6] Pieteicējas argumenti par nepareizu Administratīvā procesa likuma 37.panta pirmās daļas 2.punkta un 14.¹panta piemērošanu ir noraidāmi, jo tiesa šīs normas interpretējusi pareizi. Piedalīšanās lietas izmeklēšanā un lēmuma pieņemšanā, ja kādā daļā lēmums tiesas vērtējumā šķiet nepareizs, pats par sevi nenozīmē lēmuma pieņēmēja neobjektivitāti.

[7] Tiesai nebija jāatceļ pieteicējai piemērotais naudas sods tikai tādēļ, ka citam karteļa dalībniekam naudas sods netika piemērots. Pieteicēja un cits karteļa dalībnieks, kurš sadarbojies ar iestādi karteļa atklāšanā, atrodas atšķirīgās situācijās, tādēļ atsauce uz vienlīdzības principa pārkāpumu ir nepareiza.

[8] Pieteicējas argumenti par nepareizu Administratīvā procesa likuma 154.panta trešās daļas piemērošanu ir noraidāmi. Tiesa izvērtējusi lietā esošos pierādījumus par

pieteicējas un SIA „ ” darbībām Konkurences padomes lēmumā minētajos iepirkumos, kā arī sniegusi pamatojumu, kādēļ iestādes lēmumā minēto pamatojumu atzīst par pierādītu. Tiesas spriedums nebalstās uz pieņēmumiem, bet argumentētu pierādījumu izvērtējumu. Tiesa vērtējusi ne tikai liecības, bet arī elektroniskā pasta saraksti, kā arī tajā atspoguļoto norunu faktisko izpildi. Pieteicējas paskaidrojumiem par sadarbības iemesliem un komunikācijas formu nav izšķirošas nozīmes, jo aizliegtas vienošanās pastāvēšana lietā konstatēta jau objektīvi, t.i., no pārējiem lietā esošajiem pierādījumiem. Tā kā lietā pareizi konstatēta aizliegta vienošanās starp konkurentiem, tiesa pareizi piemērojusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu. Iepirkuma organizētāju viedoklim, sniegtajām ziņām, kā arī lomai pārkāpuma veicināšanā nav nozīmes, jo lietā tiek izvērtēta aizliegta vienošanās starp iepirkuma pretendentiem, un tās objektīva pastāvēšana atklāta no citiem, lietā pārbaudītiem pierādījumiem. Iepirkuma organizētāju darbību prettiesiskums nevar kļūt par iegastu aizliegtas vienošanās attaisnošanai; par šādām organizētāja darbībām pieteicēja varēja iebilst un informēt attiecīgas institūcijas tiesiskuma atjaunošanai.

[9] Tiesa nav pārkāpusi objektīvās izmeklēšanas principu, neiegūstot Konkurences padomes 2014.gada 17.februāra lēmuma Nr.11, ar kuru izbeigta lietas izmeklēšana par pieteicējas un SIA “Latvijas energoceltnieks” darbībām iepirkumā, pamatā esošos materiālus. No Konkurences padomes publiskotā lēmuma acīmredzams, ka lietās ir atšķirīgi lietas dalībnieki un atšķirīgi iepirkumi, turklāt lēmums Nr.11 pamatots ar apsvērumu, ka lietā iestādei nav pietiekamu pierādījumu par Konkurences likuma pārkāpumu. Tādējādi tiesai nebija jāiegūst šādi pierādījumi, jo tiem nav nekādas saiknes ar šajā lietā aplūkojamo gadījumu.

[10] Lietā nav nepieciešams uzdot jautājumus Eiropas Savienības Tiesai. Lietas dalībnieka tiesības iesniegt pierādījumus, pieteikt lūgumus, piedalīties pierādījumu pārbaudīšanā u.tml. ir ar nacionālo procesuālo likumu atzītas tiesības, kuras nostiprinātas Administratīvā procesa likuma 145.pantā. Tiesa ir tiesīga patstāvīgi novērtēt pierādījumus, arī tos, kas iegūti pie cita tirgus dalībnieka (likuma 154.panta pirmā daļa), kā arī argumentēt, kādēļ kādam pierādījumam tā nepiešķir saistošu raksturu (likuma 154.panta otrā un trešā daļa).

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta otrās daļas 4.punktu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, tiesnešu kolēģija

n o l ē m a

Atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA „RCI Gulbene” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 17.maija spriedumu.

Atmaksāt SIA „RCI Gulbene” pusi no drošības naudas – 35,57 euro.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis	(paraksts)	J.Neimanis
Tiesnese	(paraksts)	Dz.Amerika
Tiesnese	(paraksts)	J.Briede

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta
tiesnesis J.Neimanis
Rīgā, 2016.gada 8.augustā

